

Handläggare
Paulina Slazak
Telefon: 08-50825247
Lisa Gagnerud
Telefon: 08-508 253 56**Till**
Socialnämnden
2025-12-09

Resursmätning inom socialpsykiatri

Rapportering av budgetuppdrag

Förvaltningens förslag till beslut

1. Socialnämnden godkänner socialförvaltningens tjänsteutlåtande som rapportering av budgetuppdraget.
2. Socialnämnden överlämnar ärendet till stadsdelsnämnderna och kommunstyrelsen för kännedom.

Sammanfattning

Socialnämnden fick följande uppdrag i stadens budget för 2025:
Socialnämnden ska i samråd med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna utreda modellen för resursmätning inom socialpsykiatri i syfte att säkerställa likvärdiga bedömningar.

Dagens modell, där handläggare i stadsdelsnämnderna fastställer ersättningsnivåer, upplevs som varierande och otillräcklig. Både utförare och myndighetsutövare lyfter behovet av en mer flexibel, transparent och individanpassad modell. En sådan modell skulle också bättre tillgodose de boendes individuella behov, och minska risken för att personer med liknande problematik får olika stödberoende på geografisk tillhörighet.

Ur ett brukarperspektiv framstår centralisering som en möjlighet att få mer likvärdiga och behovsbaserade stödsatser, oberoende av var man bor. Vid en centralisering av resursmätningen behöver budgettilldelningen ses över. Socialförvaltningen kommer under 2026 att bistå kommunstyrelsen i utredningen huruvida budgettilldelningen för boenden inom socialpsykiatri kan göras utefter prestation i likhet med stöd och service till personer med funktionsnedsättning.

Bakgrund

Från och med den 1 januari 2010 gäller valfrihet inom stödboende och bostad med särskilt stöd SoL för socialpsykiatriens målgrupp i Stockholms stad. Ett ersättningssystem infördes som bygger på en fast ersättning i tre nivåer till utförare av stödboende och bostad med särskilt stöd SoL oavsett regiform.

För att fastställa ersättningsnivån används ett arbetssätt som kallas resursmätning. Det innebär att handläggaren bedömer vilka resurser utföraren behöver ställa till förfogande för att kunna ge det beslutade och beställda stödet till den enskilde inom någon av de nämnda insatsformerna.

Bedömningen utgår från hur mycket resurser som krävs i förhållande till ett fast antal definierade aktiviteter som poängsätts och sedan genererar en ersättningsnivå.

Ärendet

Under 2023 genomförde stadsledningskontoret en översyn av ersättningsmodellen för bostad med särskilt stöd SoL och stödboende inom socialpsykiatri. I utredningen intervjuades 17 chefer på stadsdelsförvaltningarna. En av slutsatserna var att de tillfrågade upplevde att det var viktigare att utreda hur resursmätningen fungerar än att justera ersättningsnivåer. Systemet för resursmätning inom verksamhetsområdet LSS upplevs enligt utredningen som mer genomtänkt och likvärdigt.

Resultat från workshops

Under våren 2025 har synpunkter från stadsdelsförvaltningarna inhämtats genom två workshops. I den ena workshopen fördes en dialog med utförarchefer och i den andra deltog myndighetsutövare, både chefer och handläggare, inom socialpsykiatriens verksamhetsområde.

Synpunkter från utförarna

Under utförarnas workshop lyftes flera utmaningar i samband med resursmätningen. Deltagarna framhöll svårigheterna med att genomföra förändringar av stödnivåer, samt variationer i hur olika stadsdelsförvaltningar och handläggare hanterar processen. De påpekade också att det nuvarande instrumentet inte fångar alla aspekter av individens stödbehov, såsom kommunikation, kognitivt stöd och skadligt bruk eller beroende. Detta innebär att vissa brukare riskerar att inte få det stöd de faktiskt behöver, vilket kan påverka deras återhämtning och livskvalitet negativt.

Utförarna efterlyser en mer flexibel och individanpassad resursmätning, liknande den som används inom verksamhetsområdet LSS, där stödnivån inte enbart baseras på handläggarens bedömning eller stadsdelsförvaltningens ekonomi. De förespråkar en tydligare och mer transparent process där utförarna får möjlighet att bidra med sin expertis och erfarenhet.

Ett annat område som framkom är behovet av likvärdiga bedömningar. Utförarna menar att personer med likvärdiga stödbehov bör få samma stödnivå oavsett stadsdelsförvaltning. För att uppnå detta föreslås bland annat att handläggare genomför

uppföljningar på plats på boendet, att journalanteckningar blir mer detaljerade och tydliga, samt att tjänstemannaträffar inför uppföljningar införs.

Diskussioner kring införandet av en central funktion för resursmätning fördes också, där både för- och nackdelar lyftes. Fördelarna som nämndes var ökad rättssäkerhet och enhetlighet, medan nackdelarna inkluderade längre ledtider och svårigheter att anpassa systemet till socialpsykiatrins specifika behov.

Sammanfattningsvis efterlyser utförarna en mer flexibel, transparent och individanpassad resursmätning som tar hänsyn till alla aspekter av individens stödbehov och säkerställer likvärdiga bedömningar för personer med liknande behov. De förespråkar också ett tätare samarbete mellan utförare, handläggare och stadsdelsförvaltningar för att uppnå detta mål.

Synpunkter från myndighetsutövare

Handläggare och chefer lyfter flera utmaningar och förbättringsförslag kopplade till dagens modell för resursmätning. Bland annat menar deltagarna i workshopen att de nuvarande mallarna kan vara missvisande och att det finns behov av att särskilja mallar för stödboende och bostad med särskilt stöd SoL. En stor utmaning är den varierande omfattningen av personalstöd i stödboenden, vilket försvårar en rättvis bedömning.

Deltagarna efterfrågar en centralisering av resursmätningen för att öka likställigheten och minska lokala skillnader. De betonar också vikten av att samtliga handläggare har en gemensam kunskapsgrund och förståelse för processen, samt att det behövs ett tydligare, mer transparent och enhetligt arbetssätt.

Myndighetsutövarna framhåller att en central funktion för resursmätning kan innebära både fördelar och nackdelar. Bland fördelarna nämns ökad rättssäkerhet och mer oberoende bedömningar, medan potentiella nackdelar är längre handläggningstider och bristande lokal kännedom hos centralt placerade handläggare.

Det betonas att bedömningar bör ske genom fysiska besök i verksamheterna, och att en tydlig dialog mellan handläggare och utförare är avgörande. Gruppen lyfter även behovet av möjligheten att begära ommätningar och efterlyser en tydlig ansvarsfördelning i processen.

Sammanfattningsvis anser myndighetsutövarna att en centralisering av resursmätningen kan vara ett steg mot mer likvärdiga bedömningar, men att detta kräver tydliga rutiner, transparens och ett nära samarbete mellan berörda aktörer.

För- och nackdelar med en centralisering utifrån båda workshoparna

Eftersom båda grupperna lyft centralisering som en lösning har både gruppernas för och nackdelar sammanställts. Inom parantes framgår vilken eller vilka grupper som framfört vad.

Fördelar:

- Rättssäkert och likställt, till exempel genom att handläggarna blir mindre påverkade av lokala förhållanden och kan fatta mer objektivt grundade beslut (utförare och myndighetsutövare)
- Samarbetet kan bli bättre mellan utförare och myndighetsutövare (utförare)
- Minskad administrativ börda för utförarna (utförare)
- Mer oberoende bedömningar (myndighetsutövare)
- En grupp får spetskunskap (myndighetsutövare)
- Statushöjning för området (myndighetsutövare)

Nackdelar:

- Längre ledtider (utförare och myndighetsutövare)
- Externa handläggare har mindre personlig kännedom (myndighetsutövare)
- Svårigheter för stadsdelsförvaltningar att styra över sin egen budget (myndighetsutövare)
- Stadsdelsförvaltningar kan börja tänka taktiskt om de riskerar en hög nivå, genom att styra klienter mot andra typer av boenden (myndighetsutövare)
- För många "kockar" inblandade i resursmätningen (utförare)

Uppgifter från Paraplysystemet

Inom ramen för uppdraget har socialförvaltningen tagit fram statistik från stadens sociala system som belyser hur nivåfördelningen ser ut mellan olika stadsdelsnämnder och ersättningsnivåer för stödboende inom socialpsykiatri och bostad med särskilt stöd SoL. Totalt omfattar resursmätningen 321 personer inom socialpsykiatriens boendeformer med valfrihet under perioden 2025-01-01 till och med 2025-03-31. Av dessa 321 personer har 30 procent bedömts till nivå 1, 44 procent till nivå 2 och 26 procent till nivå 3.

För boende med särskilt stöd SoL fördelar sig nivåerna jämnt mellan nivå 2 och 3 (43 respektive 42 procent), medan stödboende har en tyngdpunkt på nivå 1 och 2 (41 respektive 45 procent), med endast 14 procent på nivå 3.

Alla förvaltningar:	Nivå 1		Nivå 2		Nivå 3		Totalsumma
Bostad m särskild service, SoL, PS, valfrihet	21	15%	59	43%	57	42%	137
Stödboende, PS, valfrihet	76	41%	82	45%	26	14%	184
Totalsumma	97	30%	141	44%	83	26%	321

Vidare visar statistiken variationer mellan stadsdelsnämnderna i hur resurser fördelas i nivå 1–3 inom socialpsykiatrins boendeformer. Den stadsdelsnämnd som har flest personer i nivå 3 har totalt 15 sådana placeringar – fördelade på både bostad med särskilt stöd SoL och stödboende – medan en stadsdelsnämnd inte har någon. Andelen nivå 3-placeringar varierar också kraftigt, från 0 procent till 67 procent beroende på stadsdelsnämnd och boendeform, vilket tyder på skillnader i bedömningspraxis och tolkning av individers stödbehov. Siffrorna ska dock även tolkas mot demografiska skillnader i respektive stadsdelsområde.

Samtidigt framträder en tydlig skillnad mellan de två boendeformerna. Inom bostad med särskilt stöd SoL återfinns majoriteten av placeringarna i nivå 2 och 3, vilket speglar ett högre och mer omfattande stödbehov. Stödboende har däremot en tyngdpunkt i nivå 1 och 2, i linje med målgruppens generellt större självständighet. Dessa mönster visar att boendeformerna har olika förutsättningar och de boende därmed olika behov av stödinsatser.

Sammantaget understryker statistiken behovet av både anpassade resursmättningsverktyg för respektive boendeform och en mer likvärdig bedömningspraxis över stadsdelsnämnderna. Utfallet stärker argumenten för att införa en centraliserad funktion för resursmätning – för att möjliggöra mer rättvisa, enhetliga och behovsstyrda beslut om resursfördelning inom stadens socialpsykiatriska verksamheter. Brukare ska kunna känna trygghet i att deras behov bedöms utifrån sakliga kriterier och inte påverkas av vilken stadsdelsnämnd de tillhör.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom Avdelningen för strategi och utveckling, Kompetensområde funktionsnedsättning och socialpsykiatri. Förvaltningsgruppen har behandlat ärendet den 3 december 2025. Funktionshinderrådet har haft möjlighet att behandla ärendet den 4 december 2025.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Vid en centralisering av resursmätningen behöver budgettilldelningen ses över. Det behöver utredas om budgettilldelningen för boenden inom socialpsykiatri kan göras utifrån prestation i likhet med stöd och service till personer med funktionsnedsättning.

Socialförvaltningen kommer under 2026 att se över resursfördelningssystemet inom ramen för budgetuppdrag som är formulerat enligt följande:

Kommunstyrelsen ska i samarbete med socialnämnden och stadsdelsnämnderna utreda om budgettilldelningen för boenden

inom socialpsykiatrin kan göras utefter prestation i likhet med stöd och service till personer med funktionsnedsättning

Ur ett brukarperspektiv framstår centralisering som en möjlighet att få mer likvärdiga och behovsbaserade stödinsatser, oberoende av var man bor. För personer med psykiska funktionsnedsättningar är det särskilt viktigt att stödet utformas med noggrannhet och förståelse för individens hela livssituation.

Utöver de synpunkter som framkom i workshopparna vill socialförvaltningen lyfta att en betydande andel av hyresgästerna inom bostad med särskilt stöd SoL är över 65 år – 34 procent enligt statistik för 2024. För denna grupp saknas idag möjlighet att genomföra resursmätning i äldreomsorgens modul i sociala system, och handläggare inom äldreomsorgen har inte heller utbildning i arbetssättet.

En fråga som behöver fortsatt belysning är hur ärendansvaret bör fördelas, särskilt i de fall där en äldre person fortsatt bor inom ett boende som omfattas av socialpsykiatrins valfrihetssystem. Det kan finnas skäl att överväga om ärendet i sådana fall fortsatt bör hanteras av socialpsykiatrins handläggare, åtminstone så länge boendet ingår i valfrihetssystemet. Denna fråga bedöms dock vara av mer operativ karaktär och kan hanteras i ett senare skede, i dialog med berörda förvaltningar.

Socialförvaltningen kommer under 2026 bistå äldreförvaltningen i följande budgetuppdrag som berör frågan:

Äldrenämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen, socialnämnden och stadsdelsnämnderna utreda huruvida stadens gränsdragning för äldreomsorgens insatser ska styras utifrån korrigerad riktålder för pension samt vilka följd effekter en förändring skulle innebära för exempelvis föreskrifter och ersättningar.

Socialförvaltningen bedömer att viktiga lärdomar kan hämtas från den centraliserade funktion för nivåbedömningar som sedan länge är etablerad inom LSS. Denna organisation kan tjäna som förebild för hur arbetssätt och rutiner kan utformas och implementeras i samband med en centralisering av resursmätningen inom socialpsykiatrin.

Veronica Carstorp Wolgast
Socialdirektör
Socialförvaltningen

Lina Blombergsson
Avdelningschef
Socialförvaltningen

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Veronica Carstorp Wolgast, Socialdirektör	2025-11-28
Lina Blombergsson, Avdelningschef	2025-11-28